

(Średnio) zaawansowane programowanie w C++

Wykład 1 - wstęp

Robert Nowak

26L

Programowanie

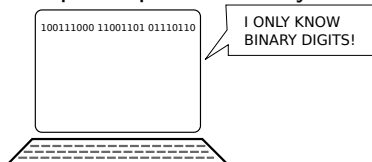
Programowanie

- ▶ umiejętność zapisu algorytmów w danym języku programowania
- ▶ umiejętność rozwiązywania problemów

umiejętność rozwiązywania problemów przy pomocy komputera

Czy problem może być rozwiązany przez komputer?

- ▶ komputer przetwarza tylko informację dostępną w formie cyfrowej

- ▶ komputer potrzebuje algorytmu (programu)
- ▶ tylko człowiek może stworzyć algorytm **silna Sztuczna Inteligencja (strong AI) nie istnieje!**

Cel i zakres przedmiotu

- ▶ zapoznanie słuchaczy z zagadnieniami tworzenia oprogramowania
- ▶ efektywne wykorzystanie języka C++
- ▶ współcześnie stosowane techniki i biblioteki
- ▶ zarządzanie zasobami,
- ▶ wykorzystywanie różnych języków programowania w tej samej aplikacji, na przykładzie C++, Pythona, Rust

Zakładana znajomość:

- ▶ podstawowych algorytmów i struktur danych
- ▶ programowania strukturalnego i obiektowego
- ▶ języka C++
- ▶ obiektowych wzorców projektowych
- ▶ czytanie diagramu klas UML

Podstawowe dane o przedmiocie

Wykład: wtorki 18¹⁵ – 20⁰⁰

Strona przedmiotu:

<https://staff.elka.pw.edu.pl/~rnowak2/dyd/zpr>

Prowadzący:

prof. dr hab. inż. Robert Nowak,

e-mail: robert.nowak@pw.edu.pl

dr inż. Łukasz Neumann

mgr. inż. Witold Wysota

Konsultacje: stacjonarnie lub online, patrz <http://repo.pw.edu.pl>

Tematyka wykładów

- ▶ Programowanie obiektowe w C++, polimorfizm, wzorce projektowe (krótki przegląd),
- ▶ zarządzanie zasobami, sprytne wskaźniki, mechanizm wyjątków,
- ▶ szablony, programowanie generyczne,
- ▶ stałość, `std::optional`, `std::variant`,
- ▶ biblioteka standardowa, rozszerzenia biblioteki standardowej - **boost**,
- ▶ Aplikacje współbieżne (wielowątkowe), synchronizacja
- ▶ Rust, łączenie C++ i Pythona

Literatura

- ▶ Gamma et al., *Wzorce projektowe*, Helion, 2021.
- ▶ Alexandrescu, *Nowoczesne projektowanie w C++*, 2005.
- ▶ Alexandrescu, Sutter, *Język C++. Standardy kodowania. 101 zasad, wytycznych i zalecanych praktyk*, Helion, 2005.
- ▶ Meyers, *50 efektywnych sposobów na udoskonalenie Twoich programów*, Helion, 2003.
- ▶ Stroustrup, *Podróż po języku C++ dla zaawansowanych*, Helion 2023.
- ▶ Nowak, Pająk, *Język C++: mechanizmy, wzorce, biblioteki*, BTC, 2010.
- ▶ Hunt, Thomas, *Pragmatyczny programista*, wyd 2, Helion, 2024
- ▶ Software Engineering Body of Knowledge (SWEBOK) v4, IEEE Computer Society, 2024.

Zaliczenie przedmiotu

kolokwium 1	0 – 10pkt
kolokwium 2	0 – 10pkt
laboratorium	0 – 20pkt
suma	40 pkt

37 – 40 pkt.	ocena 5
33 – 36	4.5
29 – 32	4
25 – 28	3.5
21 – 24	3

Projekt:

propozycje tematów	5, 10 marca
ustalenie składu zespołów, przydział zadań	17, 19 marca
dokumentacja wstępna, max. 3 strony A4	do 30 marca
oddanie szkieletu aplikacji	do 30 kwietnia
dostarczenie implementacji i dokumentacji	do 7 czerwca
projekty nie są przyjmowane po	14 czerwca

Zadanie dodatkowe, dla chętnych:

rezerwacja: 15 – 30 kwietnia, wykonanie: do 1 czerwca.

Nie jest wymagana obecność na wykładzie.

Wymaganie oprogramowanie

- ▶ kompilatory:
 - ▶ the GNU Compiler Collection 12 lub nowszy
 - ▶ Microsoft Visual Studio 2019 lub nowszy
- ▶ biblioteki:
 - ▶ stl
 - ▶ boost - <http://www.boost.org>
- ▶ inne:
 - ▶ repozytorium (np. git)
 - ▶ edytor tekstu (np. emacs)
 - ▶ debugger (np. gdb)
 - ▶ narzędzie do automatycznej kompilacji (np. SCons)
 - ▶ narzędzie do generowania dokumentacji (np. doxygen)
 - ▶ optymalizacja kodu, profiler (np. gprof)
 - ▶ narzędzie do wirtualizacji (np. kvm)

Pewne fakty związane z tworzeniem oprogramowania

Większość projektów informatycznych kończy się niepowodzeniem.

*R. Glass, Frequently Forgotten Facts about Software Engineering, 2001

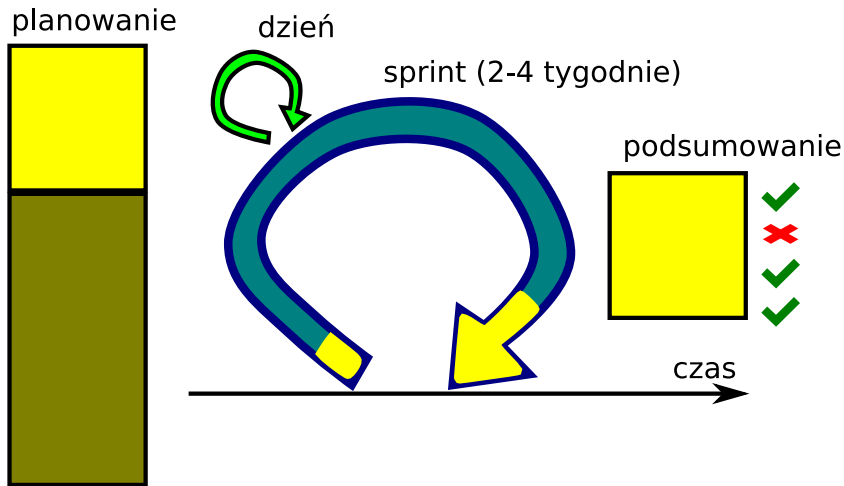
Przyczyny:

- ▶ niestabilne wymagania
- ▶ optymistyczna estymacja kosztów, głównie czasu
- ▶ niska jakość oprogramowania

Sterowanie projektem:

- ▶ koszt
- ▶ czas
- ▶ jakość
- ▶ zakres

Cykl tworzenia oprogramowania - SCRUM

Metodologie lekkie (extreme programming, SCRUM)

Właściwości:

- ▶ krótki czas sprzężenia zwrotnego
- ▶ mniejsze ryzyko niepowodzenia projektu

Możliwe gdy koszt zmian w projekcie (względem czasu) nie rośnie wykładniczo

- ▶ kod źródłowy dobrej jakości, stosowanie narzędzi, unikanie redundancji
- ▶ działający prototyp
- ▶ odpowiednie zarządzanie, w tym komunikacja z odbiorcą

Zmniejszanie kosztów zmian - kod źródłowy

Kody źródłowe dobrej jakości przez cały czas trwania projektu.

- ▶ czytelny kod, KISS (Keep It Simple Software), standardy kodowania
- ▶ zmiana struktury programu bez zmiany funkcjonalności (refactoring)
- ▶ wzorce projektowe

Komentarze - poprawiają czytelność kodu.

Komentarz mówi DLACZEGO, kod mówi JAK.

- ▶ należy opisywać odpowiedzialność modułów (plików), klas, metod
- ▶ każdy byt powinien mieć pojedynczą odpowiedzialność
- ▶ należy opisywać niebanalne algorytmy
- ▶ dokumentacja projektowa powinna być generowana z kodu

Zmniejszenie kosztów zmian - działający prototyp

Utrzymywanie działającej wersji przez cały czas trwania projektu.

- ▶ testowanie automatyczne:
 - ▶ jednostkowe
 - ▶ podczas implementacji - zapewnienie pokrycie kodu testami
 - ▶ jeżeli znajdzie się błąd, to należy napisać test, który go wychwyci
 - ▶ funkcjonalne
- ▶ ciągła integracja

Zmniejszanie kosztów zmian - zarządzanie

- ▶ definicja tego co to znaczy, że zadanie zostało wykonane (projekt, implementacja, testy jednostkowe, testy funkcjonalne, wdrożenie)
- ▶ jawne sterowanie projektem
 - ▶ jawna lista zadań
 - ▶ kolektywne prawo do zmian kodu (narzędzia zarządzające wersjami)
 - ▶ kolektywne szacowanie złożoności zadań
- ▶ nastawienie na zmiany
 - ▶ planowanie czasu pracy
 - ▶ dyskusja z użytkownikiem lub właścicielem biznesowym
 - ▶ podsumowania, wyciąganie wniosków

Zmniejszanie kosztów zmian - wsparcie odbiorcy oprogramowania

Zaangażowanie odbiorcy oprogramowania:

- ▶ pozwala uniknąć tworzenia rozwiązań, które nie będą używane
- ▶ dostarcza dodatkową kontrolę poprawności

Aby zrozumieć najważniejsze wymagania, programiści powinni pracować w organizacji, która zleciła utworzenie oprogramowania, jako użytkownik aplikacji, przez 1-2 tygodnie. ^a

^aHunt, Thomas, The Pragmatic Programmer, Addison-Wesley, 2000

PRINCE2 - projekty w sterowalnym środowisku

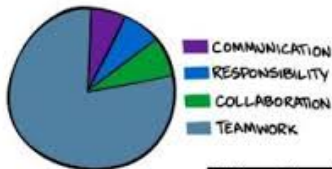
kierownictwo

- zarządzanie strategiczne: odpowiedzialne za sukces projektu, m.in. ciągła zasadność biznesowa
- zarządzanie operacyjne: delegowanie zadań, monitorowanie, alokacja zasobów

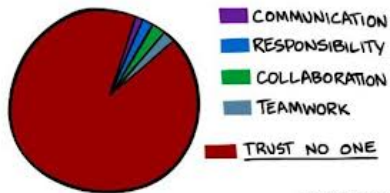
Po co prowadzi się projekty zespołowe na studiach

WHAT GROUP PROJECTS ARE
SUPPOSED TO TEACH YOU

Endless Origami

WHAT GROUP PROJECTS TAUGHT ME

endlessorigami.com

*<http://endlessorigami.com>

Popularność języków programowania

Wybór odpowiedniego języka programowania

Miara popularności:

- ▶ liczba linii kodu napisanych w danym języku (w oprogramowaniu które jest obecnie wykorzystywane)
- ▶ liczba odwołań do stron opisujących dany język / liczba sprzedanych książek opisujących dany język
- ▶ liczba ofert pracy dla programistów danego języka programowania

Wszelkie miary są przybliżone, ponieważ:

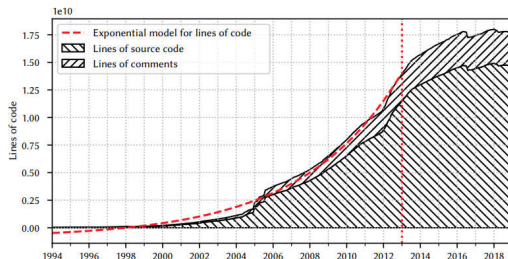
- ▶ nie uwzględnia komercyjnego (przemysłowego) kodu źródłowego
- ▶ liczba odwołań do opisu języka może świadczyć o jego złożoności (a nie tylko popularności)
- ▶ może oznaczać mobilność programistów

Liczba linii dla wybranych projektów

nazwa	LOC ¹	języki programowania
Linux Kernel	20M	C(17M), Assembler (250k), Rust (6k)
Adobe Photoshop	10M	C++(9M)
Firefox	19M	C++(10M) C(1.8M) Rust (3M)

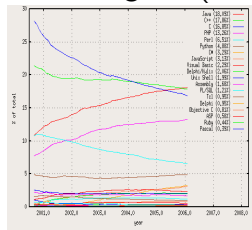
Próba oszacowania wielkości oprogramowania:

- biznesowe (Gartner Group, 1997): $310 * 10^9$ LOC (COBOL 60%)
- szacunki 2008 rok: $10 * 10^{12}$ LOC (10% Open Source)

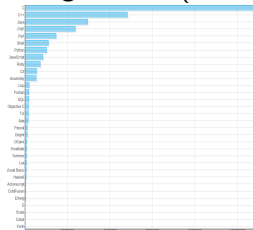

Oprogramowanie Open Source przy podziale na języki

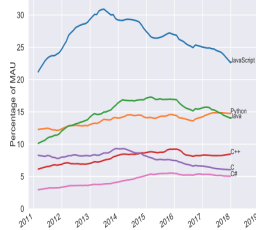
sourceforge (2007)

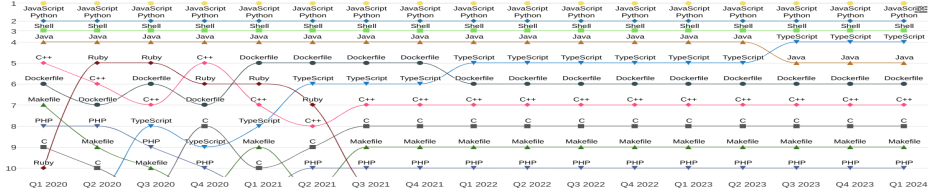
Google code (2012)

GitHub 2019

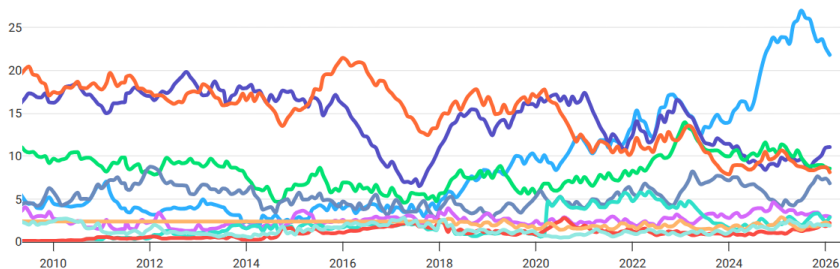

GitHub 2024

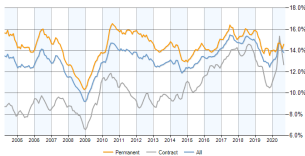

Zliczanie trafień dla stron internetowych

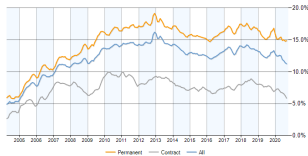
TIOBE Index (www.tiobe.com), zlicza trafienia przez najbardziej popularne wyszukiwarki (Google, Yahoo!, MSN, itd)

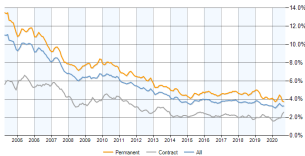
Oferty pracy <http://www.itjobswatch.co.uk>

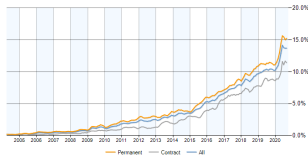
Java

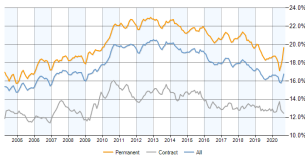
C#

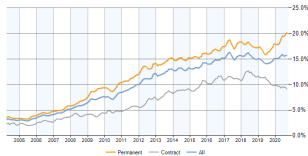
C++

Python

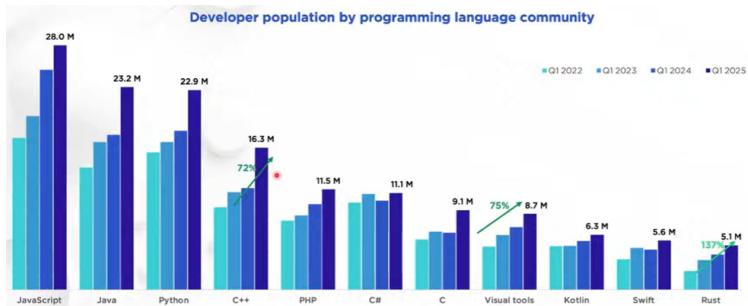

SQL

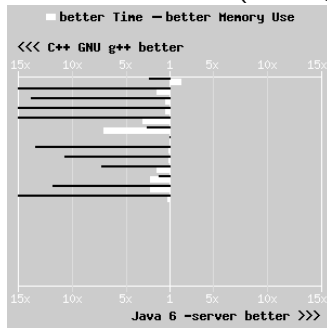
Java
Script

Ankiety wśród pracodawców

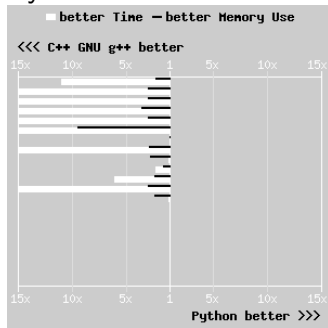
Wydajność (The computer language benchmarks game)

Java kontra C++ (GNU g++)

x64 Ubuntu, Intel Q6600 (quad-core)

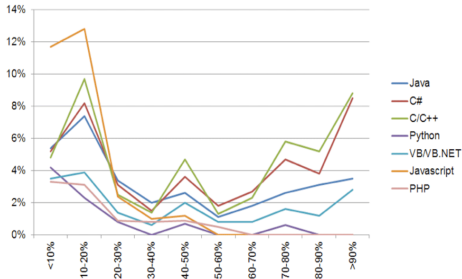
Python kontra C++

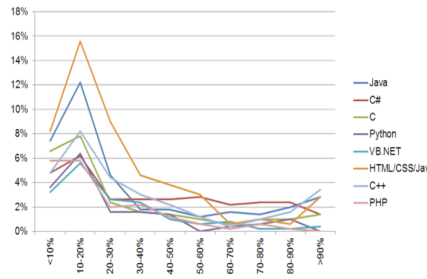
Zmiana akcentów w tworzeniu programowania

Programiści na przełomie 2010 – 2012 zaczęli masowo używać więcej niż jednego języka programowania jednocześnie (The Quiet Revolution in Programming, By Andrew Binstock, April 03, 2013, Dr.Dobb's Journal)

2010

2012

Zalety i wady języka C++

- + standard języka jest tworzony przez organizację standaryzacyjną ANSI/ISO (nie przez firmę)
 - formalny (długi) proces standaryzacji (C++11, C++14, C++17, C++20, C++23)
- + język kompilowany do kodu maszynowego, możliwość tworzenia bardzo wydajnych aplikacji
- + wspiera wiele paradygmatów: programowanie strukturalne, obiektowe, generyczne
 - złożony, wiele poprawnych konstrukcji do rozwiązywania tego samego problemu
- + duża popularność, dostępność wielu narzędzi dla wielu platform (w tym wbudowanych)
- + duża stabilność
 - uboga biblioteka standardowa

Języki programowania

Kompromis:

- ▶ jednoznaczny (komputer)
- ▶ pojęcia bliskie programiście (człowiek)

Translacja: tłumaczenie z postaci źródłowej (zrozumiała dla człowieka) do wynikowej (zrozumiała dla komputera)

- ▶ kompilacja
- ▶ interpretacja

Teza

- ▶ nie istnieje jeden, najlepszy język programowania
- ▶ stosowanie zawsze jednego języka programowania - niezbyt wyrafinowane rozwiązania

Potrzeba użycia różnych języków w aplikacjach

System komputerowy zawsze:

- ▶ ma ograniczenia czasowe, więc tworzenie całości powinno być możliwie szybkie
- ▶ posiada pewne elementy, które są „wąskim gardłem” - powinny być zaimplementowane wydajnie (20% kodu)

System komputerowy często:

- ▶ posiada pewne elementy, których autor nie chce udostępniać (kod ukryty przed użytkownikiem)
- ▶ posiada pewne fragmenty, które powinny być dostępne dla użytkownika (aby dostosować aplikację do indywidualnych potrzeb, np. konfiguracja)

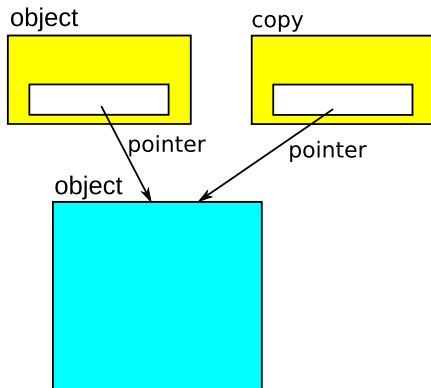
Wzorce projektowe

- ▶ standardowe rozwiązania często pojawiających się problemów projektowych
- ▶ sprawdzone w praktyce
- ▶ najczęściej dotyczą programowania obiektowego
- ▶ znajomość wzorców projektowych pozwala lepiej zrozumieć obiektowe podejście do programowania

Przykład - prototyp

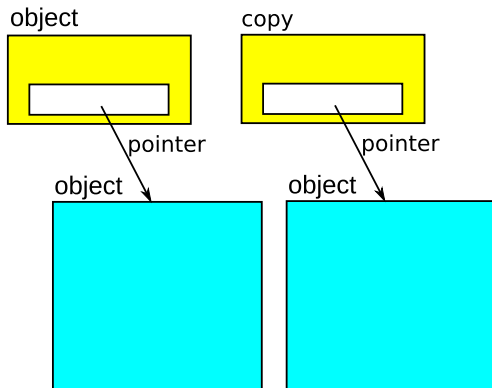
płytkka kopia (shell copy)

```
Obj* obj = new Obj();  
Obj* copy = obj;
```


głęboka kopia (deep copy)

```
Obj* obj = new Obj();  
Obj* copy = new Obj(*obj);
```

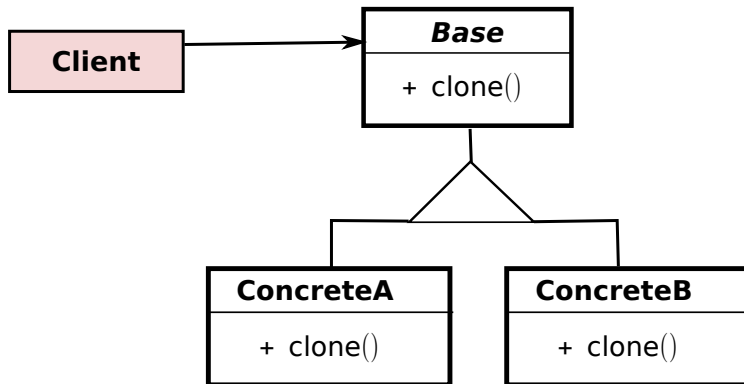

„głęboka” i „płytką” kopia

```
class B {};  
class D1 : public B {};  
class D2 : public B {};  
  
vector<B*> v; v.push_back(new D1); v.push_back(new D2);  
  
vector<B*> u = v; //Płytką kopia  
  
vector<B*> uu;  
for(const B* b : v)  
    uu.push_back(new B(*b)); //WYCINANIE!
```

Wzorzec prototypu

- ▶ odpowiedzialność przeniesiona na obiekty pochodne
- ▶ wykorzystanie mechanizmu funkcji wirtualnej

prototyp (clone, wirtualny konstruktor) - przykład

```
class B {
public:
    virtual B* clone() const = 0; //tworzy kopie danego obiektu
    B(const B&) = delete; //Zabroniony konstruktor kopiujący
};

class D1 : public B {
public:
    D1(const D1& r); //Konstruktor kopiujący
    B* clone() const override {
        return new D1(*this); //Już wie, jaki typ kopiować!
    }
};

vector<B*> v1, v2; //v2 będzie głęboką kopią v1
for(const B* b : v1) v2.push_back( b->clone() );
```

zalecenia końcowe

- ▶ Czytać kod innych.
- ▶ Programować.

Dziękuję

robert.nowak@pw.edu.pl